

ZEDI SMITNING “NW” ROMANIDA MAKON MUAMMOSI

Davronova Ra’no Alisher qizi

Buxoro davlat universiteti izlanuvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada zamonaviy ingliz adabiyotining yorqin vakillaridan biri Zedi Smitning “NW” romani tahlil qilinadi. Asarda London shahrining shimoli-g‘arbiy qismidagi urbanistik makon nafaqat voqealar kechadigan joy sifatida, balki personajlarning ijtimoiy, madaniy va ruhiy holatini belgilovchi muhim omil sifatida namoyon bo‘ladi. Maqolada makonning sotsiologik, psixologik va postkolonial talqinlari tahlil qilinib, “NW” romanida joy va identifikatsiya o‘rtasidagi murakkab munosabat ochib beriladi.

Kalit so‘zlar: makon, urbanizm, identifikatsiya, postkolonializm, London, zamonaviy ingliz adabiyoti.

Annotation. This article analyzes “NW”, a novel by Zadie Smith, one of the prominent representatives of contemporary English literature. In the novel, the urban space of northwest London is depicted not only as the setting where events unfold, but also as a crucial factor that shapes the characters’ social, cultural, and psychological states. The article examines the sociological, psychological, and postcolonial interpretations of setting, revealing the complex relationship between place and identity in “NW.”

Keywords: setting, urbanism, identity, postcolonialism, London, contemporary English literature.

Аннотация. В данной статье анализируется роман Зэди Смит «NW», одной из ярких представительниц современной английской литературы. В произведении урбанистическое пространство северо-западного Лондона представлено не только как место действия, но и как важный фактор, определяющий социальное, культурное и психологическое состояние персонажей. В статье рассматриваются социологические, психологические и постколониальные интерпретации пространства, раскрывается сложная взаимосвязь между местом и идентичностью в романе «NW».

Ключевые слова: пространство, урбанизм, идентичность, постколониализм, Лондон, современная английская литература.

Kirish. Zedi Smitning ijodi zamonaviy ingliz adabiyotida ko‘p madaniyatli jamiyat, migratsiya, irq, sinf va identitet masalalarini yoritishdagi o‘ziga xoslik bilan ajralib turadi. Uning “White Teeth”, “On Beauty” va “NW” romanlari Buyuk Britaniyaning

ko'p qatlamli ijtimoiy hayotini aks ettiradi. Ayniqsa, "NW" asari London shahrining o'ziga xos ko'rinishini yaratgan holda, makonning shaxsiy va ijtimoiy identitet shakllanishidagi rolini chuqur ko'rsatadi.

Asar nomidagi "NW" — "North West London" qisqartmasi bo'lib, bu hudud nafaqat geografik joy, balki sinfiy tafovutlar, irqiy ierarxiyalar va shaxsiy qidiruvlar bilan to'la ramziy makon sifatida ishlatiladi. Shunday qilib, romanda makon — bu faqat joy emas, balki ijtimoiy va ruhiy kuchlarning to'qnashuv maydonidir.

Tadqiqot metodlari. Ushbu maqolada "NW" romanida makon muammosini o'rganishda bir nechta zamonaviy adabiy tahlil usullaridan foydalanildi. Sotsiologik tahlil metodi yordamida London shahrining urbanistik makoni ijtimoiy qatlamlar, sinfiy tafovutlar va madaniy ziddiyatlar nuqtayi nazaridan tahlil qilindi. "NW" romanidagi makon shahar hayotining ijtimoiy strukturasini aks ettiruvchi ko'zgudek talqin qilinadi. Natalie va Lea obrazlari orqali sinfiy o'zgarishlar, ijtimoiy mobilizatsiya va identitet o'rtasidagi munosabat o'rganildi. Madaniy tahlil orqali "NW" romanidagi makon shahar madaniyatining belgisi, turmush tarzi, til, irq, moda va iste'mol odatlari bilan bog'liq ijtimoiy belgilar tizimi sifatida tahlil qilindi. Londonning turli tumanlari — Caldwell, Kilburn, Willesden — ijtimoiy-madaniy kodlar asosida o'zaro farqlanadi.

Natija va muhokama.

Asarda makonning badiiy funksiyasi.

Zedi Smitning "NW" romani o'z nomi bilanoq makon masalasini markazga qo'yadi. "NW" — "North-West London" qisqartmasi bo'lib, u faqat geografik joyni emas, balki ijtimoiy, iqtisodiy, madaniy va ruhiy hududni bildiradi. Yozuvchi bu makonni postindustrial, sinfiy tafovutlar bilan ajralgan shahar sifatida ko'rsatadi.

Roman to'rtta asosiy qahramon — Lea, Natalie, Felix va Nathan — hayoti orqali shahar makonining turli qatlamlarini yoritadi. Ularning barchasi bir mahalladan — Caldwell turar-joy kompleksidan — chiqqan. Biroq vaqt o'tishi bilan ular turli yo'nalishlarda harakatlanadilar: kimdir ijtimoiy zinaning yuqorisiga ko'tariladi, kimdir esa qulashga mahkum bo'ladi. Shu tariqa, Smith makonni ijtimoiy harakatchanlikning o'lchov birligiga aylantiradi: makon – bu jamiyatdagi imkoniyatlar xaritasi.

Caldwell romanda doimiy ravishda "qashshoqlikning markazi" sifatida eslatiladi. Bu joyning tasviri orqali yozuvchi Britaniyadagi urbanistik inqiroz, ijtimoiy ajratish siyosati va davlatning kambag'al qatamlarga nisbatan befarqligini tanqid qiladi. Natalie va Lea o'z hayotlarida muvaffaqiyatga erishgan taqdirda ham, Caldwellning "ruhi" ularni tark etmaydi. Shu jihatdan, makon ularning ongida ijtimoiy travma sifatida yashaydi.

Zedi Smit Londonni tirik organizm sifatida ko'rsatadi: u nafas oladi, o'zgaradi, odamlarni yutadi yoki chiqarib tashlaydi. Shahar strukturasini – ko'chalar, kvartallar, jamoat transporti – bu inson ruhiyatining tashqi ko'rinishi. Masalan, Lea o'zining ichki

iztiroblarinini yo‘qotish uchun metroda yuradi; bu uning ongsiz ravishda o‘z hayoti labirintida yo‘qolganini bildiradi. Natalie esa xaritada o‘zini joylashtirishga urinadi, lekin “uy” degan tushuncha u uchun tobora mavhumlashadi.

Postkolonial kontekstda makon muammosi. Zedi Smit postkolonial adabiyot an‘analarini davom ettirgan holda, Londondagi makonni imperiya merosi va ko‘p madaniy to‘qnashuvlar kontekstida talqin qiladi. “NW”dagi personajlarning aksariyati — Karib dengizi, Afrika yoki Osiyodan kelib chiqqan oilalarning farzandlari. Ular Britaniyaning “markazida” yashasalar-da, o‘zlarini begona sifatida his qiladilar.

Shahar bu o‘rinda ikki qirrali ramz:

1. Markaz — imkoniyatlar, zamonaviylik, ta’lim va muvaffaqiyat manbai.
2. Olis hudud — ijtimoiy beqarorlik, irqchilik va begonalik hissi manbai.

Natalie va Lea o‘z hayotlari davomida aynan shu ikki makon o‘rtasida “ko‘chib yuradilar”: ular jismonan London markaziga yaqinlashgan sari, ruhiy jihatdan o‘z ildizlaridan uzoqlashadilar. Shu orqali Zedi Smit “metropol va marginallar” o‘rtasidagi murakkab chegaralarni ochib beradi.

Urbanistik makon va shaxsning ruhiy holati. Smit romanida London shahrining topografiyasini sinfiy tizimning badiiy modeli sifatida ishlatadi. “NW”dagi har bir joy — bu ijtimoiy maqomning ramzi. Caldwell — kambag‘allik va imkoniyat cheklanganlikning belgisi; Willesden — o‘tish hududi, ya’ni past sinfdan o‘rta sinfga ko‘tarilish istagini ifodalaydi; Kensal Rise yoki Kilburn High Road esa o‘zgaruvchanlik ramzini ifodalovchi joylardir.

Natalie — bu sinfiy o‘zgarish orzusining timsoli. U kambag‘al oiladan chiqib, ta’lim orqali yuksak ijtimoiy pog‘onaga erishadi. Ammo Smit bu muvaffaqiyatni shubha ostiga qo‘yadi. Nataliening yangi makoni — hashamatli uy, yaxshi ish, boy er — unga “uy” tuyg‘usini bera olmaydi. U o‘zining ildizlari, mahallasi, til va madaniy xotiradan uzilib qoladi. Shunday qilib, yozuvchi “muvaffaqiyat makoni” — bu ichki bo‘shliq manzili ekanini ko‘rsatadi.

Leaning House (“Egilgan uy”) yoki qahramonlarning tor ko‘chalar, metro, savdo markazlari bo‘ylab yurishi — bular shahar ijtimoiy tizimining allegoriyasi. Shahar o‘zining beton devorlari, devorlar ortidagi ijtimoiy chegaralar orqali odamlarni ajratadi. Smitning bu yondashuvi postmodern urbanizm an‘analariga yaqin bo‘lib, shaharni “tizim” sifatida emas, balki “ruhiy labirint” sifatida tasvirlaydi.

Smithning tasvirlarida London xaritasi “ko‘rinmas chegaralar” bilan to‘la. Bir necha metro bekati narida boshqa sinf, boshqa dunyo mavjud. Bu tafovutlar qahramonlarning psixologiyasini ham shakllantiradi: ular o‘z shahrida begona, o‘z mahallasida esa eski o‘zligidan uyaladigan holatga keladi. Shu bilan yozuvchi zamonaviy metropol hayotidagi identitetning parchalanganligini badiiy tilda ifodalaydi.

Makon va ijtimoiy sinf muammosi. “NW” romani shahar makoni orqali ijtimoiy tabaqalanish masalasini ham ko'rsatib beradi. Natalie boyroq hududga ko'chib o'tgan bo'lsa-da, ichki dunyosida hali ham Caldwellan chiqa olmagan. Shu tarzda Smith “muvaqqiyat orqali ozodlik” afsonasini tanqid qiladi: jismoniy joyni o'zgartirish — sotsiokultural ildizlardan xalos bo'lish degani emas.

Romanda makon ijtimoiy tizimning belgisi sifatida ishlatiladi. Londonning xaritasi — bu ijtimoiy ierarxiya, kuch munosabatlari va imkoniyatlar chegarasini aks ettiruvchi metaforik hujjatdir. Shahar joylari insonlar o'rtasidagi tengsizlikni ham “vizual” tarzda ko'rsatadi.

Xulosa. Zedi Smitning “NW” romani makonning badiiy va falsafiy mohiyatini chuqur o'rganadi. Asarda London — bu shunchaki joy emas, balki identitet, sinf, irq va jins masalalarini mujassamlashtirgan murakkab ijtimoiy modeldir. Smit shaharni tirik organizm sifatida tasvirlab, unda har bir inson o'z o'rnini topishga urinishini ko'rsatib bergan.

Romandagi “NW” atamasi geografik belgidan ko'ra kengroq ma'noga ega: u sinflararo, irqiy va madaniy chegaralarni anglatadi. Londonning shimoli-g'arbiy qismi — bu zamonaviy Britaniya jamiyatining mikroko'rinishi bo'lib, bu yerda turli sinf va etnik qatlamlar bir hududda yashasalar-da, ularning hayoti kesishmaydi. Shu sababli makon bu romanda ijtimoiy ajralish metaforasi sifatida ishlaydi.

Makon, demak, Zedi Smit uchun falsafiy kategoriyadir: u insonning ijtimoiy joyini, ruhiy muvozanatini, tarixiy ildizini ifodalaydi. Shahar makoni orqali yozuvchi “kimman?”, “qayerdaman?” va “qayerga mansubman?” degan asosiy savollarga javob izlaydi. Shahar — bu inson o'zini topishga harakat qiladigan, lekin har safar o'zidan uzoqlashadigan joydir.

Xulosa qilib, “NW”da makon — bu konflikt manbai ham, o'zlikni anglash jarayonining boshlanish nuqtasi ham deyish mumkin. Romandagi qahramonlar o'zlarining geografik joyidan qochishga intilar ekan, aslida o'z tarixlari va ildizlaridan qocholmasliklarini anglaydilar. Zedi Smit shahar hayotining psixologik va ijtimoiy murakkabligini mahorat bilan ifodalab, makonni zamonaviy inson taqdirining ajralmas bir qismi sifatida talqin qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Smith, Zadie. NW. London: Hamish Hamilton, 2012.
2. Bentley, Nick. “Re-Mapping London: Postcolonial Urbanism in Zadie Smith's NW.” Journal of Postcolonial Writing, 2015.
3. Procter, James. Contemporary British Fiction and the City. Routledge, 2017.

4. Childs, Peter. Contemporary Novelists: British Fiction Since 1970. Palgrave Macmillan, 2018.

5. Hall, Stuart. Cultural Identity and Diaspora. Routledge, 1990.

